

Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols

Arxiu municipal

FONS JOAN BORDÀS SALELLAS

Arquitecte municipal i director de l'Escola
d'Arts i Oficis de Sant Feliu de Guíxols

[1601] – [2005]

Descripció del fons

Elaborat amb el suport de

Generalitat de Catalunya
Departament
de Cultura

10. Fons personals

Darrera actualització: desembre 2022

DESCRIPCIÓ DEL FONS

IDENTIFICACIÓ

Codi de referència

CAT AMSFG 10 JBS

Títol

Fons Joan Bordàs Salellas

Data / es

Dates de creació dels documents: [1601] – [2005]

Dates d'agregació dels documents: 1900 – 1961 / [2005]

Conté diversos fitxers informàtics sobre el propi fons, incorporats cap el 2005 pel Sr. Enric Mateu Bordàs, nebot de Joan Bordàs.

Volum i suport

El conjunt abarca 1,1 m.l., equivalents a 343 unitats documentals, que es desglossen en 62 documents textuais, 203 dibuixos i projectes de gran format de caràcter artístic i/o tècnic, 16 llibres impresos, 46 fotografies i 16 fitxers informàtics en processador de textos word.

CONTEXT

Nom del productor

Joan Bordàs Salellas

Història del productor

Figueres 1888 – Barcelona 1961. Arquitecte municipal i director de l'Escola d'Arts i Oficis de Sant Feliu de Guíxols. Joan Bordàs estudià la carrera d'arquitectura a Barcelona on obtingué el títol l'any 1910. L'any següent, pensionat per la Junta d'ampliació d'Estudis, marxà a l'Escola Espanyola de Roma juntament amb Quico Martorell i Ramon d'Alòs, membres de l'Institut d'Estudis Catalans. L'estada a Itàlia fou riquíssima i inspiradora per la seva doble professió de mestre de dibuix i d'arquitecte, ja que li va permetre entrar en contacte amb nombrosos tècnics que l'introduïren en el disseny tradicionalista de l'època. El 1912 va prendre possessió de la plaça de director i professor de l'Escola d'Arts i Oficis de Sant Feliu. El panorama que va trobar era més que

deplorable, l'escola estava instal·lada en dues plantes de l'antic convent benedictí que no complien els mínims exigibles per poder acollir alumnes, dificultat que superaria amb el seu esperit emprenedor i incansable. El 1913 fou nomenat arquitecte assessor municipal per l'Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols, càrrec que va ocupar fins a la seva jubilació l'any 1955.

Podem dividir la feina com arquitecte de Joan Bordàs entre els projectes d'obres particulars i els treballs municipals. Entre les obres particulars cal esmentar la reforma i adequació del xalet de can Malionis al sector del Montjoi (1919), la fàbrica de La Suberina (1919 – 1920), o el casino El Guixolense al passeig del Mar (1930). En els treballs pel municipi cal remarcar la reforma de l'Hospital Municipal (1920 – 1922) o la construcció del Mercat Municipal (1927 – 1930). Joan Bordàs també fou l'autor del disseny de les fonts de la plaça del Monestir i de la placeta de Sant Joan (1932).

Acabada la Guerra Civil, Bordàs passa sense gaires problemes la depuració dels treballadors municipals, ja que continuà a Sant Feliu i conservà els seus càrrecs. De fet, amb l'alcalde Gandol (1939 – 1946), Bordàs portà a terme la reconstrucció i urbanització dels dos Passeigs i de gran part de la ciutat, que havia estat seriosament afectada pels bombardejos durant la guerra. El 1958 es jubilà del seu càrrec de Director de l'Escola d'Arts i Oficis.

Història arxivística

Les unitats documentals textuais així com les fotografies estaven en mans del senyor Enric Mateu Bordàs, nebot de Joan Bordàs, qui ho degué heretar directament del seu oncle, que morí solter. Per altra banda, els dibuixos i projectes que Joan Bordàs deixà a l'Escola de Belles Arts foren recollits pel senyor Pere Manera i Mayola, professor d'arts plàstiques, directament de les dependències de l'antiga escola –situada en un edifici annex al monestir– abans que fos enderrocada. Entre aquests dibuixos n'hi havia de barrejats alguns que corresponien a encàrrecs privats fets a Joan Bordàs com a arquitecte.

El Sr. Enric Mateu Bordàs retingué al seu domicili de Barcelona fins a la seva mort, ocorreguda vers el 2019, diversa documentació original de Joan Bordàs. Interessat per la figura de l'oncle, elaborà una agrupació inicial d'aquests documents que conservava i en transcrivé una part significativa. El resultat d'aquesta actuació del Sr. Enric Mateu són divesos fitxers informàtics en processador de textos word elaborats aproximadament el 2005, que s'han integrat al fons i que faciliten la cerca d'informació com índex previs a la consulta d'alguns originals (per exemple, d'antropònims i topònims en el cas de la correspondència).

Dades sobre l'ingrés

A la dècada de 1970 el senyor Pere Manera, professor de l'Escola de Belles Arts de Sant Feliu de Guíxols féu donació a l'Arxiu Municipal de tres carpetes amb els dibuixos i projectes originals de Joan Bordàs que havia recollit de l'antic edifici de l'Escola de Belles Arts. Aquest volum de documents romangué a l'Arxiu sense cap tractament i és possible que algú l'ampliés posteriorment afegint-hi projectes privats encarregats a Bordàs que s'haurien conservat a les dependències de l'Ajuntament barrejats amb la documentació produïda pel mateix Bordàs com a arquitecte municipal.

El 6 d'abril de 2006, el senyor Enric Mateu Bordàs, nebot de Joan Bordàs, va dipositar a l'Arxiu Municipal un conjunt de documentació del seu oncle, Joan Bordàs i Salellas format per documents personals, plànols, dibuixos i projectes, així com una quarantena de fotografies. Aquesta donació, juntament amb el material sense tractar que ja hi havia a l'Arxiu i que hem esmentat a l'anterior paràgraf, és el que va conformar el *primer* fons Joan Bordàs.

El mes de setembre de 2019, el Sr. Jordi-Alexandre Mateu Díez, fill d'Enric Mateu Bordàs, va fer donació a l'Arxiu de dos llibres adquirits per Bordàs durant la seva estada d'estudis a Roma l'any 1911. Durant el primer trimestre de 2022 el Sr. Mateu Díez va fer noves entregues de material que el seu pare Enric Mateu Bordàs, recentment traspassat, havia conservat al seu domicili. La donació d'aquest conjunt es formalitzà amb data 25 d'abril de 2022 i suposà un increment notable, per volum i diversitat de documents, del *primer* fons Joan Bordàs.

CONTINGUT I ESTRUCTURA

Abast i contingut

El fons abasta la documentació generada per Joan Bordàs en la seva època de formació, des de 1906 fins 1912, si bé també hi ha alguns documents personals anteriors i diversa correspondència familiar i professional. A partir del 1912 trobem documents bàsicament professionals, des del nomenament com a arquitecte municipal i el de director de l'Escola d'Arts i Oficis fins a correspondència sobre temes pedagògics. La documentació gràfica del fons comprèn des de treballs inicials, inclosos els efectuats en la seva època d'estada a Itàlia, fins els realitzats ja com arquitecte i com a professor de l'Escola de Belles Arts. El fons també l'integren diverses aquarel·les de paisatges, que permeten copsar l'habilitat i l'interès artístic de Bordàs, més enllà del seu perfil tècnic. En aquesta mateixa línia, hi ha abundant documentació d'escrits i poemes propis que ens mostren una vessant literària de l'arquitecte.

Cal remarcar, ja dins l'època de la Guerra Civil, la presència de diversos llibres impresos sobre

defensa passiva de la població, que Bordàs tenia en poder seu pel fet d'haver estat designat membre de la junta de defensa passiva local i, també, alguns extractes copiats per ell mateix d'un diari que va escriure durant al contesa bèl·lica. Aquest diari no s'ha conservat però se'n poden llegir diverses pinzellades gràcies a les transcripcions d'aquests extractes.

En darrer lloc, fem notar l'existència dins el fons d'alguns documents impresos anteriors al segle XIX que emmascaren la cronologia real el conjunt. Es tracta de materials sens dubte aplegats per Bordàs pel seu interès cultural o gràfic.

Sistema d'organització

El fons s'ha organitzat d'acord amb el quadre general de classificació de fons personals elaborat pel personal de l'Arxiu Municipal. Així mateix, s'ha separat clarament la documentació produïda per Joan Bordàs per encàrrec de privats, d'aquella altra que el mateix Bordàs va realitzar com a arquitecte municipal, de tal manera que aquesta darrera es troba tota dins del fons documental de l'Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols.

La classificació d'alguns plànols i dibuixos, especialment aquells que no tenen data, ha estat complexa i, fins a cert, punt arriscada, davant la dificultat de saber si corresponien a l'etapa de formació de Bordàs, a encàrrecs de tercers, o bé a obra pròpia creada amb finalitats artístiques. Com s'ha dit, el fons integra diversos fitxers informàtics en processador de textos word elaborats cap a l'any 2005 pel Sr. Enric Mateu Bordàs, que permeten agilitzar la cerca de paraules en determinats documents, per exemple, d'antropònims i topònims en el cas de la correspondència.

Informació sobre avaluació, tria i eliminació

No es té constància de la realització d'intervencions d'avaluació, tria i eliminació.

Incrementes

No es té coneixement ni hi ha previsió de nous increments, en considerar-se que tota la documentació que encara conservava el Sr. Enric Mateu Bordàs ja ha estat entregada pel seu fill, Sr. Jordi-Alexandre Mateu Díez.

Condicions d'accés

De forma general, el fons és de lliure accés i la seva consulta es realitzarà d'acord amb el que estableix la legislació sobre accés a la documentació i la normativa de l'Arxiu Municipal de Sant Feliu de Guíxols.

Condicions de reproducció

De forma general, la reproducció de la documentació es regirà pel que estableix el Reglament de l'Arxiu Municipal de Sant Feliu de Guíxols. La reproducció dels documents del fons, atesa la seva consideració d'obres de creació, queda sotmesa a les disposicions contingudes a la Llei de Propietat Intel·lectual i a la resta de normativa legal que regula els drets d'autor.

Llengües i escriptures dels documents

Castellà i català.

Característiques físiques i requeriments tècnics

No existeixen.

Instruments de descripció

Es disposa d'un inventari a nivell de fons, així com d'un inventari informàtic a nivell d'unitats documentals.

DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

Existència i localització dels originals

Dipositats a l'Arxiu Municipal de Sant Feliu de Guíxols.

Existència i localització de reproduccions

Una part del fons, corresponent a les primeres entregues de documentació, està digitalitzat. Tanmateix, resta sense digitalitzar el gruix de documents cedits pel Sr. Jordi-Alexandre Mateu els anys 2019 i 2022.

Documentació relacionada

L'Arxiu conserva diversos projectes i plànols signats per Joan Bordàs dins del fons de l'Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols, corresponents a la seva activitat d'arquitecte municipal. El Museu Municipal conserva diverses aquarel·les i olis originals de Joan Bordàs. És probable que hi hagi més obra de creació de Bordàs (dibuixos, etc) ens mans de terceres persones que eren amigues seves o per a les quals realitzà encàrrecs professionals.

Bibliografia

- ALEMANY, Sílvia [et al.]. *L'Escola de Belles Arts. Josep Berga i Boada. Joan Bordàs i Salellas*. Sant Feliu de Guíxols: Ajuntament, 2006.
- BORDÀS SALELLAS, Joan; PEDRERO ROSÓN, Daniel (ed.). *Joan Bordàs i Salellas. Jornades d'Itàlia*. Quadern de viatge. Edició de Daniel Pedrero Rosón. Sant Feliu de Guíxols, 2021.
- BUSSOT LIÑÓN, Gerard. *Carrers, cases i arquitectes. Sant Feliu de Guíxols, dels inicis fins el 1931*, Sant Feliu de Guíxols: Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols; Diputació de Girona, 2000, p.144 – 145.
- JIMÉNEZ, Àngel. “Joan Bordàs i Salellas (Figueres 1888 – Barcelona 1961)”, a *Informatiu de l'Arxiu i Museu de Sant Feliu de Guíxols*, núm. 23, Sant Feliu de Guíxols: Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols, novembre 1995, p.14.
- JIMÉNEZ, Àngel. “De l'arquitecte municipal Joan Bordàs i Salellas (1888 – 1961). Als quaranta anys de la seva mort”, a *L'Arjau. Informatiu de l'àrea de patrimoni cultural*, núm. 41, Sant Feliu de Guíxols: Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols, novembre 2001, p. 28 – 33.
- MATEU BORDÀS, Enric. “Joan Bordàs i Salellas. Assaig biogràfic”, a *L'escola de Belles Arts. Josep Berga i Boada / Joan Bordàs i Salellas*, Sant Feliu de Guíxols: Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols; Diputació de Girona, 2006, p. 55 – 61.
- SERRA TEIXIDOR, Jordi. “Un article de Joan Bordàs a la *Pàgina Artística de la veu*”, a *L'escola de Belles Arts. Josep Berga i Boada / Joan Bordàs i Salellas*, Sant Feliu de Guíxols: Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols; Diputació de Girona, 2006, p. 47 – 53.

Autoria i data

Josep Auladell Payró va fer la descripció dels documents del fons que hi havia a l'Arxiu l'any 2007. El gruix de la documentació arribada a partir de les donacions de Jordi-Alexandre Mateu Díez des de 2019 ha estat descrita i classificada per Jordi Vivo Llorca durant l'any 2022. Jordi Vivo Llorca també ha revisat i actualitzat aquesta descripció a nivell de fons, a partir de la descripció inicial elaborada per Josep Auladell.

El treball de Jordi Vivo Llorca ha comptat amb una subvenció del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya CLT/1752/2022 per a l'elaboració i la millora d'instruments de descripció, per a la digitalització de fons i documents i per a la restauració de documents, del patrimoni documental de Catalunya per l'any 2022.

Fonts

Per a la descripció de l'àrea de context s'ha utilitzat la informació continguda en les referències citades a l'apartat de *Bibliografia*, així com les de la documentació que integra el fons.

Regles o convencions

Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, 2007.